

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту екології

Карпат НАН України

член-кореспондент НАН України, д.б.н., проф.

Іван ДАНИЛИК

ПОЛОЖЕННЯ

**про організацію та проведення педагогічної практики
здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії
Інституту екології Карпат НАН України**

СХВАЛЕНО

Вченої радою Інституту
екології Карпат НАН України
(протокол № 4 від 24 квітня 2025 р.)

ЛЬВІВ-2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію та проведення педагогічної практики (ПП) здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Інституту екології Карпат Національної академії наук України (далі – Інститут) розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93 з урахуванням вимог стандартів вищої освіти.

1.2. Педагогічна практика здобувачів вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є невід’ємною складовою процесу підготовки фахівців до науково-педагогічної діяльності та здійснюється на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії до педагогічної професійної діяльності і проводиться після завершення теоретичного навчання.

1.3. Цим Положенням регулюються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків ПП в Інституті.

1.4. ПП пов’язана з потенційною можливістю подальшої викладацької діяльності осіб, які закінчують навчання в аспірантурі, планують свою майбутню педагогічну діяльність у наукових установах/закладах вищої освіти (ЗВО), необхідністю підготовки власних науково-педагогічних працівників вищої кваліфікації для Інституту екології Карпат НАН України.

1.5. Здобувачам вищої освіти, які мають кваліфікацію «викладач», термін проходження ПП скорочується вдвоє. Здобувачі вищої освіти, які на момент проходження педагогічної практики працюють на посадах науково-педагогічних працівників, можуть бути звільнені від практики на підставі подання довідки з місця роботи та заяви, узгодженої з науковим керівником. ПП здійснюється на базі закладів вищої освіти у межах договорів про співпрацю.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

2.1. Метою ПП є оволодіння здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії сучасними методами, формами організації та знаряддями праці, фаховою педагогічною майстерністю в галузі їх майбутньої професії; удосконалення викладання, формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах; розвиток і професійна підготовка аспірантів до професійно-орієнтованої діяльності; виховання потреби систематично поновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Об’єктом ПП є взаємодія учасників освітнього процесу у закладах вищої освіти/наукових установах.

Предмет ПП – закономірності, прийоми, засоби, методи науково-педагогічної діяльності при викладанні окремих дисциплін професійно-орієнтованого чи професійного циклу навчального плану.

2.2. Практика аспірантів передбачає безперервність і послідовність її проведення та оволодіння достатнім обсягом практичних знань і умінь відповідно до ступеня вищої освіти. ПП передбачає набуття відповідних компетенцій для здійснення освітнього процесу в ЗВО/наукових установах, що охоплює науково-методичну роботу з навчальної дисципліни, набуття умінь і навичок практичної викладацької діяльності, викладання навчальних дисциплін, організації навчальної діяльності студентів.

Під час педагогічної практики аспіранти повинні оволодіти такими компетентностями (можуть містити зміни з урахуванням особливостей стандартів вищої освіти та освітніх програм за спеціальностями):

- структурування та психологічно грамотне перетворення наукових знань у навчальний матеріал;
- застосування фахових знань у розв'язанні педагогічних завдань практики;
- здатність до організації та забезпечення проведення різних видів навчальних занять (аудиторних занять, консультацій, самостійної роботи, контрольних заходів);
- застосування сучасних освітніх технологій при проведенні різних видів навчальних занять, а також методів та засобів інтерактивного навчання;
- розвиток умінь у галузі формальної, неформальної та інформальної освіти;
- здатність до розробки навчально-методичного забезпечення різних форм організації навчального процесу;
- здатність здійснювати різні види педагогічної комунікації, обирати і конструювати зміст, форми і методи педагогічної діяльності;
- оформлення документації щодо планування та результатів викладацької діяльності.

Результатом ПП є сформовані спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК) викладача закладу вищої освіти, які необхідні для повноцінного забезпечення навчальної, методичної, виховної й дослідницької діяльності, які є невід'ємною частиною освітньо-наукової програми.

3. ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Педагогічна практика аспірантів Інституту проводиться на базах практики, які забезпечують виконання її програми для відповідного рівня вищої освіти.

3.2. Здобувачі мають право обирати базу практики із запропонованих ЗВО. За потреби з базами практик Інститут завчасно укладає договори на проведення практики встановленої форми. Тривалість дії договорів погоджується договірними сторонами.

3.3. Педагогічна практика здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Інституту проводиться на третьому – четвертому році навчання. Загальний обсяг ПП складає 4 кредити ЄКТС (120 годин).

3.4. Педагогічна практика передбачає виконання наступних видів діяльності:

- науково-методична робота (ознайомлення з нормативними документами, що визначають вимоги до підготовки й організації освітнього процесу у ЗВО, навчальними планами підготовки фахівців та робочими програмами дисциплін, методичним та технічним забезпеченням викладання дисциплін на відповідній кафедрі, вивчення методичних матеріалів щодо здійснення контролю якості знань студентів тощо);
- самостійна навчально-методична робота під контролем наукового керівника (підготовка до лекційних, семінарських (практичних) і лабораторних занять);
- навчальна аудиторна робота під контролем керівника (проведення лекцій, семінарських (практичних) та лабораторних занять зі студентами з дисциплін співзвучної із власним дослідженням);
- навчальна позааудиторна робота (проведення разом з керівником консультацій з виконання курсових робіт та індивідуальних консультацій з навчальних дисциплін, перевірка домашніх і контрольних завдань студентів, участь в підготовці і проведенні наукових студентських конференцій, виховна робота серед студентів тощо).

Конкретні завдання, їх трудомісткість і терміни реалізації визначаються керівником практики здобувача від ЗВО та відображаються в його індивідуальному навчальному плані (Додаток А).

4. ПРАВИЛА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА

4.1. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії під час проходження ПП має право на відвідування занять провідних викладачів ЗВО (за попереднім погодженням) з метою вивчення методики викладання та ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

4.2. Здобувач самостійно складає Індивідуальний план проходження ПП та узгоджує його з керівником практики від ЗВО, виконує всі види робіт, які передбачені програмою ПП, та ретельно готується до кожного заняття.

4.3. Здобувач вищої освіти має дотримуватися правил внутрішнього розпорядку ЗВО та виконувати розпорядження адміністрації.

4.4. Здобувач відсторонений від практики або робота якого під час проходження практики визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план наукової роботи аспіранта. Згідно з Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, це може стати підставою для ухвалення рішення про відрахування.

За рішенням наукових керівників за згодою завідувача кафедри, здобувачу вищої освіти може бути призначено повторне проходження ПП практики.

4.5. Здобувач повинен упродовж 10 робочих днів після закінчення навчально-педагогічної практики подати звітну документацію на кафедру бази проходження практики та до відділу аспірантури Інституту.

5. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

5.1. Керівниками ПП призначаються відповідальна особа від Інституту екології Карпат НАН України та викладач ЗВО, на базі якого здобувач проходить практику.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта покладаються на завідувача кафедри бази практики, за якою закріплений аспірант.

5.2. Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням плану практики аспіранта здійснюється його науковим керівником, який:

- забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики;
- надає здобувачу вищої освіти допомогу у розробці Індивідуального плану проходження ПП, затверджує загальний план-графік проведення практики;
- надає здобувачу вищої освіти консультації з питань змісту навчальних занять, обирає їхню тематику та навчальні групи для проведення навчально-педагогічної практики;
- відвідує навчальні заняття та інші заходи, у яких бере участь здобувач вищої освіти у період проходження ПП;
- надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;
- контролює роботу аспіранта, відвідування занять та інші види його роботи зі студентами, вживає заходи щодо ліквідації недоліків у організації практики;
- аналізує та дає оцінку навчальним заняттям, які проводив аспірант;
- перевіряє документацію, аналізує звіт та готує відгук на звіт здобувача вищої освіти про проходження практики.

6. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

6.1. Після завершення педагогічної практики здобувач вищої освіти звітує про її виконання.

6.2. Подання комплексу звітної документації із ПП і захист відбуваються протягом перших 10 календарних днів.

6.3. За підсумками проходження ПП здобувач звітує на засіданні відділу (до якого прикріплений), дату і час проведення якого встановлює завідувач відділу.

6.4. Формою звітності є представлений здобувачем вищої освіти у відділ комплект документів:

1) звіт про проходження ПП з відомостями про виконану роботу, перелік проведених навчальних занять із зазначенням дати їх проведення, курсу, групи, тем занять (додаток Б);

2) індивідуальний план ПП (додаток А);

3) щоденник проходження ПП із відгуками керівників (додаток В);

4) аналіз проведення занять провідних викладачів кафедри, які відвідував здобувач вищої освіти;

5) методичні, дидактичні матеріали, наочні засоби навчання (презентації), матеріали, що ілюструють використання інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій під час проведення занять здобувачем вищої освіти.

6.5. Процедура захисту звіту складається з доповіді здобувача вищої освіти про виконану роботу в період ПП (до 7 хвилин), відповідей на питання по суті доповіді, аналізу звітної документації та відгуку керівника практики від Інституту. Результат захисту педагогічної практики на засіданні відділу заноситься у відомість обліку успішності.

6.6. Якщо здобувач вищої освіти працює викладачем в закладі вищої освіти, його педагогічна діяльність може бути зарахована в якості ПП за умови надання довідки з місця роботи із зазначенням займаної посади та обсягу навчального навантаження.

7. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПП

7.1. Результати ПП здобувача вищої освіти оцінюються комплексно, з урахуванням всієї сукупності показників, що відображають його готовність та здатність до самостійного здійснення освітнього процесу, навчання, розвитку і професійної підготовки студентів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

7.2. Критеріями оцінювання є рівень набуття компетенцій з науково- методичної підготовки та здатності здійснювати просвітницьку та педагогічну діяльність:

➤ рівень науково-методичної підготовки визначається: рівнем фахових знань і методики викладання фахових дисциплін; знаннями нормативно-правових актів та службової документації, умінням працювати з науковими першоджерелами для вирішення завдань практики; умінням вибору змісту, форм і методів роботи зі студентами; умінням оформлювати методичні розробки занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог; умінням здійснювати самоаналіз (власної педагогічної діяльності) та аналіз роботи колег.

➤ рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності здобувача вищої освіти визначається: рівнем відповідності лекційних, практичних/семінарських/лабораторних занять сучасним дидактичним вимогам до них у закладах вищої освіти; володінням методикою організації та проведення різних видів діяльності зі студентами; умінням творчо інтерпретувати та ефективно використовувати інноваційні педагогічні технології.

7.3. Навчально-педагогічна практика здобувача вищої освіти оцінюється за всіма видами діяльності відповідно до розробленої системи балів:

	Вид роботи	Максимальна кількість балів
1	Рівень науково-методичної підготовки здобувача вищої освіти	20

2	<p>Якість науково-методичної підготовки: Рівень фахових знань і методики викладання фахової дисципліни.</p> <p>Доцільність вибору змісту, форм і методів роботи.</p> <p>Оформлення методичних розробок занять і виховних заходів відповідно до дидактичних вимог; уміння здійснювати самоаналіз.</p>	<p>10</p> <p>10</p> <p>10</p>
3	<p>Рівень сформованості системи професійно-педагогічних умінь і якість викладацько-педагогічної діяльності здобувача вищої освіти:</p> <p>Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати активні методи навчання, інноваційні технології.</p> <p>Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати засоби навчання.</p> <p>Уміння доцільно добирати та правильно застосовувати методи та форми контролю, здійснювати аргументацію оцінювання студентів.</p> <p>Керівництво науково-дослідною роботою студентів.</p>	<p>10</p> <p>10</p> <p>10</p> <p>10</p>
4	Повнота і якість оформлення звіту.	5
5	Доповідь і захист практики.	5
Усього		100

7.4. Здобувачу, який не виконав програму практики, отримав негативний висновок щодо її проходження, або незадовільну оцінку за результатами захисту, надається право її повторного проходження та захисту у встановленому порядку.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення набуває чинності після затвердження вченою радою Інституту, якщо інше не передбачено цим Положенням. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися на підставі рішення вченої ради. У такій же послідовності Положення скасовується.

Національна академія наук України
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
педагогічної практики
(_____ семестр 20____–20____ навчального року)

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по-батькові аспіранта)

_____ (місце проходження практики)

Керівник практики від ЗВО _____
(посада, вчене звання, прізвище, ініціали)

№	Вид роботи	Кількість годин	Дата проведення роботи
	Співбесіда з керівником практики від ЗВО та вибір видів робіт для ПП	2	
	Ознайомлення з нормативними та методичними матеріалами з організації навчального процесу (навчальним планом, кваліфікаційною характеристикою випускника, метою освітньої програми, засобами діагностики та оцінювання знань студентів)	2	
	Відвідування занять провідних викладачів кафедри	6	
	Ознайомлення з матеріальною та методичною базою та з основною навчальною літературою курсу співзвучного із науковим дослідженням здобувача вищої освіти.	2	
	Підготовка до проведення аудиторних занять (лекцій/практичних/семінарів/лабораторних) співзвучних із науковим дослідженням здобувача вищої освіти	8	
	Проведення аудиторних занять (лекції, практичні роботи, семінари) співзвучних із науковим дослідженням здобувача вищої освіти	14	
	Аналіз проведених занять	2	
	Керівництво науковими студентськими дослідженнями	2	
	Підготовка, оформлення звіту з проходження педагогічної практики та його захист	2	
	Усього	40	

Здобувач вищої освіти _____

Керівник практики від ЗВО _____

Керівник практики від Інституту екології Карпат НАН України _____

Титульна сторінка

Національна академія наук України

Інститут екології Карпат

ЗВІТ

про проходження педагогічної практики

(20__–20__ навчальний рік)

(прізвище, ім'я, по-батькові здобувача)

(місце проходження практики)

Керівник практики від Інституту екології Карпат НАН України _____

Оцінка _____

(підпис, дата)

Львів 20__

Зразок оформлення

Основні результати та підсумки проходження практики

Період проходження практики: від _____ до _____ 20__ -20__ н. р.

За період проходження ПП було виконано наступні завдання:

1. Проведено співбесіду з керівником практики, здійснено вибір видів робіт для навчально-педагогічної практики та розроблено Індивідуальний план проходження практики.

2. Здійснено ознайомлення з нормативними та методичними матеріалами з організації навчального процесу.

3. Вивчено досвід викладання провідних викладачів кафедри _____ під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.

4. Здійснено ознайомлення з матеріальною та методичною базою, яка забезпечує навчальну дисципліну _____ та з основною навчальною літературою по даному курсу.

5. Виконана підготовка до лекцій та практичних занять (опрацювання презентацій, завдань та формування тестів для поточного контролю з дисципліни _____).

6. Проведено аудиторні заняття:

Дата	Назва навчальної дисципліни	Тема заняття	Форма заняття	Академічна група
			лекція	
			лекція	
			семінар	
			практична робота	
			практична робота	
			лабораторна робота	

7. Проведено оцінювання якості різних видів робіт студентів

(_____).

8. Керівництво науковими студентськими дослідженнями (_____).

9. Оформлено звіт за результати проходження навчально-педагогічної практики.

Основні підсумки роботи: проведений курс навчання з дисципліни

_____ для студентів спеціальності _____.

Рекомендації: _____

_____.

Здобувач освіти _____ (прізвище, ініціали)

(підпис)

« ____ » _____ 202__ р.

Висновок та зауваження керівника практики від ЗВО: _____

(оцінка в балах та за національною шкалою)

Керівник практики від Інституту екології Карпат НАН України _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок: _____

Захищено _____

(в балах)

Загальна оцінка _____

(за національною шкалою) (за шкалою ЄКТС та в балах)

Завідувач відділу: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Секретар: _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Правила ведення й оформлення щоденника

1. Щоденник – основний документ аспіранта у під час проходження педагогічної практики.
2. Під час практики аспірант повинен щодня коротко записувати у щоденник усе, що зробив за день згідно виконання календарного графіка проходження практики. Детальні записи аспірант здійснює у робочих зошитах, які є продовженням щоденника.
3. Раз на тиждень аспірант зобов'язаний подавати щоденник на перегляд керівникам практики від Інституту та ЗВО, які перевіряють його, дають письмові зауваження, додаткові завдання й підписують записи.
4. Після закінчення практики щоденник разом із звітом повинні переглянути керівники практики, які складають відгуки і підписують його.
5. Без заповненого та підписаного всіма відповідальними особами щоденника практика не зараховується.

Зразок щоденника аспіранта

**Інститут екології Карпат
Національної академії наук України
ЩОДЕННИК ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

(вид і назва практики)

аспіранта _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Освітньо-кваліфікаційний рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

форма навчання _____

напрямок підготовки _____

(назва)

Аспірант

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув у

(назва установи)

« _____ » _____ 20__ року

(підпис, печатка установи, (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з

(підприємства, організації, установи)

« _____ » _____ 20__ року

(підпис, печатка установи, (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Висновок керівника практики від ЗВО:

Висновок керівника від Інституту екології Карпат НАН України:

Дата складання заліку « _____ » _____ 20____ року

Оцінка:

за шкалою закладу _____

(словами)

кількість балів _____

(цифрами і словами)

Керівник практики від Інституту екології Карпат НАН України

(підпис)

(прізвище та ініціали)

**Підсумкова оцінка з практики
(за змістовими модулями)**

№ з / п	Назва модулів практики	К-ть кредитів ECTS	Оцінка за змістовим модулем (за 100-бальною шкалою)	Прізвище та ініціали керівника практики	Підпис керівника
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.	Підсумкова оцінка				

Основні положення практики

1. Аспірант до відбуття на практику повинен пройти інструктаж у керівника практики від Інституту, а також надати:
 - Оформлений щоденник;
 - Індивідуальний план з ПП;
 - Два примірника календарного графіку проходження практики (один для аспіранта, другий – для керівника практики);
 - Направлення на практику.
2. Прибувши до ЗВО, аспірант повинен подати керівникові практики (від ЗВО) щоденник, пройти інструктаж з техніки безпеки й пожежної профілактики, ознайомитися з робочим місцем, правилами внутрішнього розпорядку та уточнити план проходження практики.
3. Під час проходження практики аспірант зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку установи.
4. Звіт про практику аспірант повинен скласти відповідно до календарного графіку проходження практики і додаткових вказівок керівника практики від ЗВО та Інституту.
5. ПП аспіранта оцінюють за системою «склав» / «не склав».
6. Аспіранта, який не виконав вимог практики й отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку під час захисту звіту, направляють повторно на практику.

**Рекомендований план проходження ПП
здобувачів третього освітньо-наукового рівня**

№	Зміст роботи	Тиждень			
		1	2	3	4-8
1.	Знайомство здобувача із ЗВО – базою практики, правилами внутрішнього розпорядку, проходження інструктажів, у тому числі інструктажу із техніки безпеки	+	-	-	-
2.	Настановча зустріч здобувача із керівником ПП від ЗВО та роз'яснення завдань ПП: загальні настанови, обговорення та затвердження тем навчальних занять і навчально-методичних розробок, які будуть проводити аспіранти згідно індивідуального плану.	+	-	-	-
3.	Вивчення організації планування та обліку навчальної, наукової та методичної роботи на кафедрі ЗВО, нормативними документами освітнього процесу; знайомство з інноваційними освітніми технологіями і їхнім впровадження в навчальний процес.	+	-	-	-
4.	Відвідування занять провідних викладачів фахових дисциплін, майстер-класів експертів і фахівців у галузі наукового дослідження здобувача.	+	+	+	-
5.	Розробка/модернізація/диджиталізація навчально-методичного забезпечення (робочої програми, завдань для практичних занять, кейсів, тестів, тощо) співзвучного тематиці наукового дослідження здобувача.	+	+	+	-
6.	Безпосередня педагогічна діяльність: самостійне проведення практичних, лабораторних або семінарських занять, курсового проектування та ін.; апробація навчально-методичних розробок здобувача у навчальному процесі у формі проведення навчальних аудиторних занять зі студентами з використанням навчально-методичної розробки здобувача.	-	+	+	-

7.	Керівництво науково-дослідною роботою студентів; проведення консультацій зі студентами та інших видів аудиторного та позааудиторного навчального навантаження,	+	+	+	-
	Визначених в індивідуальному плані) за профілем, який відповідає напряму дисертаційного дослідження здобувача.				
8.	Підведення підсумків ПП	-	-	-	+
9.	Захист результатів ПП на засіданні відділу.	-	-	-	+